

INSTITUCIONS DE DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

Dra. Mar Campins Eritja

Departament de Dret Penal i Criminologia I Dret
Internacional Públic i Relacions Internacionals

Universitat de Barcelona

“

“Donat el caràcter i la finalitat exclusivament docent i eminentment il·lustrativa de les explicacions a classe d'aquesta presentació, l'autor s'acull a l'article 32 de la Llei de propietat intel·lectual vigent respecte de l'ús parcial d'obres alienes com ara imatges, gràfics o altre material contingudes en les diferents diapositives”

La lliure circulació de mercaderies (art. 28 a 37 TFUE)

- Contingut:
 - Creació de la Unió Duanera (arts. 28, 30 i 31 TFUE): Establiment de l'aranzel duaner comú per tercers Estats.
 - Supressió dels drets de duana i de tota exacció d'efecte equivalent.
 - Prohibició de les restriccions quantitatives i de tota mesura d'efecte equivalent (arts. 34 i 35 TFUE)

Àmbit d'aplicació de la lliure circulació de mercaderies (art. 28 a 37 TFUE)

- Noció de **mercaderia**: tot producte que es pot valorar en diners i que és susceptible de transacció comercial (STJUE 10.12.1968, “obres d’art”)
- Noció de **producte comunitari** (art. 28.2 TFUE):
 - Productes originaris, produïts o transformats substancialment en EM.
 - Productes en règim de lliure pràctica, procedents de tercers països però que ja han complert en un EM les formalitat d’importació.
- Territori duaner comunitari: el territori dels EM, amb règims especials per regions ultraperifèriques i territoris d’ultramar.

Contingut de la lliure circulació de mercaderies (art. 28 a 37 TFUE)

- Supressió dels drets de duana i de les exaccions d'efecte equivalent
 - Noció **dret de duana**: càrregues pecuniàries sobre els productes importats que s'apliquen en el moment de la declaració de la
 - Noció **d'exaccions d'efecte equivalent**: qualsevol carrega pecuniària, diferent d'un dret duaner, que produeixi els mateixos efectes proteccionistes i discriminatoris que els drets de duana i que es devengada per raó del pas de frontera d'un producte , sigui quina sigui la seva denominació i tècnica (STJUE 14.12.1962, “pa de gingebre”)

Contingut de la lliure circulació de mercaderies (art. 28 a 37 TFUE)

- Eliminació de restriccions quantitatives i mesures d'efecte equivalent
 - Noció de **restricció quantitativa**: limitacions quantitatives a les importacions i exportacions
 - Noció **mesura d'efecte equivalent**:
 - STJUE 1974, Dassonville: Tota forma d'intervenció de l'EM que no quedi coberta per altres disposicions del TCEE i que tingui com a objecte restringir directament o indirectament. Concretament o potencialment, els intercanvis intracomunitaris
 - STJUE 1993, Keck & Mithouard: Limita les reglamentacions nacionals que es poden considerar mesures d'efecte equivalent: distingir normes que regulen les característiques del producte / normes que regulen les modalitats de venda

Contingut de la lliure circulació de mercaderies (art. 28 a 37 TFUE)

- Criteri de l'efecte proteccionista o no de la mesura
- Efecte restrictiu “equivalent” al que tindria una restricció quantitativa
 - Restriccions formals
 - Restriccions materials
 - Mesures no discriminatòries (indistintament aplicables)

Límits a la lliure circulació de mercaderies

- Límits de la noció de mesura d'efecte equivalent: la noció de les **exigències imperatives**
- STJUE 20.2.1979, Cassis de Dijon
 - Eficàcia controls fiscals, protecció salut, defensa consumidors, protecció medi ambient, etc.
 - La mesura ha de ser indistintament aplicable
 - Absència reglamentació comunitària
 - La mesura ha de ser adequada per assolir l'objectiu de protecció de l'interès general que persegueix
 - Que la mesura sigui necessària, adequada i proporcionada a l'objectiu
 - Que la mesura persegueixi un interès general reconegut i protegit com a tal a nivell de la UE

Excepcions a la lliure circulació de mercaderies (art. 36 TFUE)

- Excepcions contemplades en **art. 36 TFUE**:
 - Per raó d'ordre públic, moralitat i seguretat públiques.
 - Protecció de la salut i vida de les persones i animals.
 - Preservació dels vegetals.
 - Protecció del patrimoni artístic, històric i arqueològic nacional.
 - Protecció de la propietat industrial i comercial
- Condicions art. 36 TFUE:
 - Que la mesura no constitueixi un medi de discriminació arbitrari o una restricció encoberta
 - Mesura indistintament aplicable

La lliure circulació de persones

- Ciutadania de la UE (art. 18-25 TFUE)
- La lliure circulació de persones (art. 45-62 TFUE): Desplaçament dels nacionals d'un EM a un altre EM amb la finalitat d'exercir una activitat econòmica
 - Si l'activitat econòmica és assalariada -> lliure circulació de treballadors.
 - Si l'activitat econòmica és independent -> dret d'establiment (establiment en el territori d'un altre EM) o lliure prestació de serveis (oferiment de serveis per l'acompliment d'actes professionals aïllats).
- Espai de Llibertat, Seguretat i Justícia (art. 67-89 TFUE)

Dret de desplaçament i residència

- **Àmbit d'aplicació personal:** Nationals dels EM, i les seves famílies, que exerceixen o han exercit una activitat econòmica en un EM
- **Contingut jurídic:**
 - Dret d'entrar i sortir d'un EM, així com de romandre-hi (passaport o document identitat on consti la nacionalitat d'un Estat membre, fins a 3 mesos)
 - Residència a Espanya:
 - Residència superior a 3 mesos → treballador per compte d'altri o per compte propi / disposar de recursos econòmics suficients per no ser una càrrega social/ estudiant/ membre de la família d'un beneficiari (alternatiu).
 - Residència permanent → període de residència continuada de cinc anys
 - Obligació dels Estats de no exigir cap condició addicional a les previstes en la normativa europea pel pas de frontera o l'estada

Dret de desplaçament i residència

- **Excepcions** al lliure desplaçament i residència:
 - Per raons d'ordre públic, salut i seguretat pública (arts. 45.3, 52.1 i 62 TFUE).
 - Límits a l'aplicació d'aquestes excepcions:
 - No es poden adoptar per raons econòmiques.
 - S'han de fonamentar en el comportament personal de l'individu.
 - Les condemes penals poden ser rellevants però no poden generar automàticament un tipus de mesures

La lliure circulació de treballadors: (art. 45 a 48 TFUE)

- Desplaçament i residència d'un nacional d'un EM (i de la seva família) en un altre EM amb la finalitat de realitzar un treball assalariat en qualsevol sector de l'activitat econòmica (treballadors permanents, temporals, transfronterers)
- Concepte de **treballador assalariat** (STJUE 3.7.1986, Lawrie-Blum): persona que realitza durant un temps una prestació econòmica / a favor d'una altra persona i sota la direcció d'aquesta / i en contrapartida percep una remuneració
- Concepte de **treball assalariat** (STJUE 23.3.1982, Levin): activitat econòmica real i efectiva, amb exclusió d'activitats que son tan reduïdes que es poden considerar marginals o accesoris

Contingut jurídic de la LCT

- **Igualtat de tracte i eliminació** de qualsevol **discriminació** basada en la nacionalitat per:
 - **L'accés al mercat de treball** en les mateixes condicions que els treballadors nacionals
 - **L'exercici del treball** respecte als treballadors nacionals
 - Condicions equiparables d'ocupació i de treball: retribució, acomiadament, reintegració professional
 - Accés als mateixos avantatges no directament relacionades amb el treball: avantatges socials i fiscals (formació professional, ajuts a la vivenda, etc.)
 - Accés a les mateixes responsabilitats sindicals i representació del personal a l'empresa

Contingut jurídic de la LCT

- Mesures en relació a la **Seguretat Social**: Coordinació dels sistemes de SS per evitar que el treballadors migrant vegi reduïdes les prestacions que reb de la SS (Reglaments (UE) 883/2004 i 987/2009).
- Principis:
 - Igualtat de tracte pel que fa als règims de cotització i prestació
 - Garantir l'acumulació de períodes de cotització realitats en diferents EM per establir el naixement, conservació i càlcul de les prestacions
 - Possibilitat de realitzar el pagament de les prestacions socials als beneficiaris que resideixen al territori de qualsevol EM

Excepcions a la LCT

- Exclusió dels treballs en **l'administració pública** (art. 45.4 TFUE):
 - Noció comunitària d'administració pública, que ha d'interpretar-se restrictivament.
 - TJUE: Criteri funcional, segons la naturalesa del treball a desenvolupar, i no criteri institucional o orgànic:
 - Que impliqui participació directa o indirecta en l'exercici del poder públic.
 - Que les funcions tinguin per objecte la salvaguarda dels interessos generals de l'Estat.
 - P.e. Forces armades, policia i forces de manteniment de l'ordre públic, judicatura, autoritats tributàries, cos diplomàtic, etc. (però no el que només consisteix en tasques administratives, assessorament tècnic, manteniment)

El dret d'establiment (art. 49 TFUE) i la lliure prestació de serveis (art. 56 TFUE)

- Desplaçament i residència d'un nacional d'un EM (i de la seva família) en un altre EM amb la finalitat de realitzar, en un altre EM, un **treball no assalariat** (independent) en qualsevol sector de l'activitat econòmica
- Concepte **d'establiment**: la instal·lació material estable i permanent d'una persona física o jurídica nacional d'un Estat Membre en el territori d'un altre Estat Membre amb l'objecte de realitzar una activitat econòmica no assalariada
- Concepte de **prestació de serveis**: exercici d'activitats econòmiques no assalariades a partir d'un establiment situat en el territori d'un EM i destinat a un beneficiari que resideixi en el territori d'un altre EM, amb exclusió de tota instal·lació estable i permanent en l'EM destinatari de la prestació

Àmbit d'aplicació personal i material del dret d'establiment

Àmbit d'aplicació **personal**:

- Persones físiques o jurídiques (societats civils o mercantils):
 - Constituïdes de conformitat amb la legislació d'un EM
 - Amb seu social o centre d'activitat principal dins del territori de la UE
 - Establiment principal / secundari

Àmbit d'aplicació **material**:

- Totes les activitats econòmiques no assalariades, realitzades per compte propi i de manera independent.
- Amb exclusió de les activitats que participen en l'exercici de l'autoritat pública (art. 45.1 TFUE)

Àmbit d'aplicació personal i material de la lliure prestació de serveis

Àmbit d'aplicació **personal**:

- Persones físiques i jurídiques, societats civils o mercantils
- Proveïdor del servei i receptor del servei s'han de trobar en EM diferents (element transfronterer)
- El receptor es pot moure a un altre EM per rebre el servei (turista, pacient, estudiant, etc.)

Àmbit d'aplicació **material**:

- Noció servei: Totes les activitats econòmiques no assalariades, que es realitzen a canvi d'una remuneració i que no estan cobertes per les disposicions del TFUE relatives a mercaderies, persones i capitals (concepte residual)
- TJUE: La LPS s'aplica també quan ni el proveïdor ni el receptor es mouen dels seus respectius EM i només travessa la frontera el servei (senyal TV, cable, etc.)

Contingut jurídic del dret d'establiment i de la lliure prestació de serveis

- **Prohibició de discriminació i principi d'igualtat de tracte**
 - Eliminació de tota discriminació / restricció a l'exercici del dret establiment per raó de la nacionalitat (procediments i pràctiques administratives, adquisició i explotació de béns immobles, condicions apertura filials, etc.) (STJUE 1974 Reyners)
- **Principi d'equivalència de les condicions** exigides pels EM per l'accés i exercici de l'activitat
 - Regles professionals que difereixen d'un EM a l'altre i que s'apliquen indistintament
 - Coordinació de les condicions que en cada EM s'exigeixen per accedir a una activitat econòmica no assalariada i exercir-la
 - Mesures de reconeixement de títols, diplomes i altres certificats que faculten per a l'exercici de la professió: directives d'harmonització
 - Enfoc sectorial (cas a cas, p.e. Metges, dentistes, infermeres, veterinaris, etc.)
 - Enfoc general (titulacions superiors als tres anys, titulacions fins a tres anys)

Excepció al dret d'establiment (art. 52 TFUE)

- Exclusió d'activitats que comporten **exercici d'autoritat pública**.
- Interpretació restrictiva TJUE (STJUE 1974 Reyners): L'aplicació de l'exclusió s'ha d'apreciar en cada EM en funció de les disposicions nacionals aplicables a l'organització i exercici de la professió. Dues condicions:
 - Activitats molt concretes (p.e. permís d'inhumació – metge forense; participar en funció judicial-advocat, notaris)
 - Activitats en el marc de determinats col·legis o ordres professionals (p.e. exercici activitat disciplinària)

Excepció a la lliure prestació de serveis

- La protecció d'un **interès general**
- Interpretació restrictiva TJUE (STJUE.1974 Van Binsbergen):
 - En funció de la naturalesa especial del servei es poden exigir requisits específics per la seva prestació (p.e. protecció del destinatari del servei, protecció de la propietat intel·lectual, protecció dels consumidors)
 - Aplicació indistinta als proveïdors del servei independentment de la nacionalitat, mesura objectivament necessària i proporcionada per a la salvaguarda de l'interès públic

La lliure circulació de capitals

- Àmbit d'aplicació:
 - Personal: els residents en els Estats Membres, amb igualtat de tracte respecte dels residents d'un altre Estat Membre.
 - Material: moviments de capitals i de pagaments (arts. 63 i 64 TFUE)
- Contingut jurídic:
 - Supressió de tota restricció als moviments de capitals.
 - Supressió de tota discriminació de tracte per raó de la nacionalitat o residència de les parts o del lloc de col·locació del capital.

INSTITUCIONS DE DRET COMUNITARI

Dra. Mar Campins Eritja

Departament de Dret i Criminologia i Dret
Internacional Públic i relacions Internacionals

Universitat de Barcelona

“

“Donat el caràcter i la finalitat exclusivament docent i eminentment il·lustrativa de les explicacions a classe d'aquesta presentació, l'autor s'acull a l'article 32 de la Llei de propietat intel·lectual vigent respecte de l'ús parcial d'obres alienes com ara imatges, gràfics o altre material contingudes en les diferents diapositives”

Antecedents generals

Acords Schengen:

- Acord de 1985 i Conveni d'aplicació de 1990.
- Només entre un grup d'EM (queden fora el Regne Unit, Irlanda, Xipre, Bulgària i Romania), inclou tercers Estats (Islàndia, Noruega i Suïssa)
- S'adopta inicialment fora de l'àmbit comunitari
- Objectiu: eliminació dels controls físics en les fronteres interiors entre els EM participants, traslladant-ho a les fronteres exteriors:
 - Requisits exigits a un estranger per creuar les fronteres exteriors.
 - Accions en relació a la cooperació policial i judicial en matèria penal.

Configuració de l'espai de llibertat, seguretat i justícia.

- Objectius d'abast general (art. 67 TFUE):
 - Garantir l'absència de controls de les persones en les fronteres interiors i desenvolupar una política comuna d'asil, immigració i control de les fronteres exteriors.
 - Garantir un elevat nivell de seguretat (prevenció i lluita contra la delinqüència i cooperació policial i judicial en matèria penal).
 - Facilitar la tutela judicial, garantint el reconeixement mutu de les resolucions judicials en matèria civil.
- Peculiaritats del procediment legislatiu en l'espai de llibertat, seguretat i justícia:
 - Unanimitat del Consell i consulta al Parlament Europeu.
 - Iniciativa normativa dels Estats i no de la Comissió.
 - Fre d'emergència i cooperació reforçada.
- Contingut essencial:
 - Polítiques sobre control de fronteres, asil i immigració (Agència FRONTEX).
 - Cooperació judicial civil.
 - Cooperació judicial penal (Eurojust).
 - Cooperació policial (Europol).

Les polítiques sobre controls en les fronteres, asil i immigració

- La política de control de fronteres (art. 77 TFUE):
 - Objectius:
 - Garantir l'absència de controls sobre les persones en les fronteres interiors.
 - Assegurar la vigilància adequada i controls de les persones en les fronteres exteriors.
 - Instaurar un sistema integrat de gestió de les fronteres exteriors.
 - Creació en 2004 de l'Agència Europea per a la gestió de la cooperació operativa en les fronteres exteriors (FRONTX).
- Política comuna en matèria d'asil, refugi i protecció temporal (art. 78 TFUE):
 - Adopció d'uns mínims estàndards de coordinació en relació a les sol·licituds d'asil i la concessió de l'estatut de refugiat d'un nacional d'un tercer Estat en un Estat Membre de la Unió Europea.
 - En una segona etapa, caldrà passar a la instauració d'un procediment comú d'asil i d'un estatut uniforme o equivalent.

Les polítiques sobre controls en les fronteres, asil i immigració

- La política d'immigració (art. 79 TFUE):
 - Objectius:
 - Garantir una gestió eficaç dels fluxos migratoris.
 - Garantir un tracte equitatiu als nacionals de tercers països que resideixin legalment en els EM
 - Prevenció i lluita contra la immigració il·legal i el tràfic d'éssers humans.
 - Mesures:
 - Sobre l'admissió dels nacionals de tercers Estats a la Unió Europea i les mesures per a la seva integració.
 - La lluita contra la immigració irregular:
 - » Repressió de l'entrada, circulació i estada irregular.
 - » Cooperació en l'expulsió dels nacionals de tercers Estats.
 - » Lluita contra l'ocupació i el treball irregular.
 - » La directiva de retorn, adoptada l'any 2008.
 - Els Estats segueixen mantenint competències sobre molts aspectes.

Cooperació policial i judicial

- Cooperació judicial en matèria civil (art. 81 TFUE):
 - Reconeixement mutu de resolucions judicials i extrajudicials.
 - Adopció de mesures d'aproximació de les disposicions legals i reglamentàries dels Estats Membres:
 - » Reglament relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil.
 - » Reglament relatiu a la llei aplicable a les obligacions contractuals.
 - » Reglament relatiu a la llei aplicable a les obligacions extracontractuals.
- Cooperació judicial en matèria penal (art. 82 TFUE):
 - Reconeixement mutu de les sentències i resolucions judicials.
 - Creació d'EUROJUST per coordinar les autoritats nacionals en la persecució dels delictes.
 - Aproximació de les disposicions legals i reglamentàries dels Estats Membres:
 - » Decisió marc sobre l'ordre de detenció europea.
 - » Decisió marc sobre la lluita contra la delinqüència organitzada
- Cooperació policial en matèria penal (arts. 87 i 88 TFUE):
 - Creació d'EUROPOL, Oficina Europea de Policia (1999), convertida en una Agència de la Unió Europea (2009).

INSTITUCIONS DE DRET COMUNITARI

Dra. Mar Campins Eritja

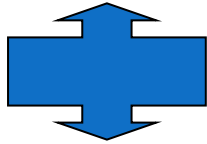
Departament de Dret i Criminologia i Dret
Internacional Públic i Relacions Internacionals
Universitat de Barcelona

“

“Donat el caràcter i la finalitat exclusivament docent i eminentment il·lustrativa de les explicacions a classe d'aquesta presentació, l'autor s'acull a l'article 32 de la Llei de propietat intel·lectual vigent respecte de l'ús parcial d'obres alienes com ara imatges, gràfics o altre material contingudes en les diferents diapositives”

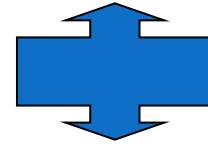
La dimensió exterior de la UE

Objectius de les relacions exteriors de la UE: art. 21 TUE

Relacions exteriors econòmiques:

- Acords internacionals: art. 216-219 TFUE (procediment art. 218 TFUE)
- Relacions de la UE amb d'altres organitzacions internacionals i tercers Estats: art. 220-221 TFUE
- Acords d'associació: art. 217 TFUE
- Política comercial: art. 207 TFUE
- Política cooperació desenvolupament: art. 209 TFUE
- Altres: dimensió externa polítiques internes

Relacions exteriors diplomàtiques:

- Política Exterior i de Seguretat Comuna: art. 23-46 TUE

La dimensió exterior de la Unió Europea

- Atribució de competències exteriors a la UE:
 - Atribució expressa en els Tractats constitutius
 - TJUE: doctrina dels poders implícits o del paral·lelisme de competències (sentència 31.3.1971, AETR, sentència 14.7.1976, Kramer)
 - Recurs a la clàusula de imprevisió per assolir objectius de la UE

La personalitat jurídica internacional (art. 47 TUE)

- Capacitat per celebrar tractats internacionals
- Dret de legació actiu i passiu.
- Participació en organitzacions i conferències internacionals:
 - Participació condicionada per l'abast de les competències de la UE, l'objecte i finalitat de l'organització o de la conferència internacional, el règim de participació previst a l'organització o conferència
- Responsabilitat internacional activa i passiva
- Aplicació de sancions internacionals:
 - Obligacions dels EM membres de les Nacions Unides
 - La UE ostenta les competències econòmiques
 - L'aplicació de sancions per la UE l'autoritza el Consell, a proposta de la Comissió i l'Alt Representant

El procediment de conclusió dels tractats internacionals (art. 218 TFUE)

- “Converses exploratòries”
- Preparació de les directrius de la negociació i autorització de l’apertura de negociacions pel Consell
- Negociació càrrec de la Comissió o de l’Alt Representant
- Fi de la negociació amb la rúbrica / bescanvi d’instruments per part de la Comissió
- Conclusió formal de l’acord pel Consell: Pel Consell per majoria qualificada, excepte Acords d'Associació, d'adhesió a la UE, d'adhesió al CEDH o que requereixin unanimitat
- Control judicial del TJUE de la compatibilitat de l’acord amb els Tractats

L'activitat convencional de la UE:

Tipologia

- Segons els subjectes que hi participen:
 - Acords celebrats per la Unió Europea exclusivament.
 - Acords mixtes, celebrats per la Unió Europea i pels Estats Membres.
- Segons l'àmbit material:
- Acords comercials:
 - Instrument de la Política Comercial Comuna.
 - Poden ser multilaterals o bilaterals.
- Acords de cooperació:
 - Categoria general entre els acords comercials i els acords d'associació, amb un component important d'ajuda al desenvolupament.
- Acords d'associació:
 - Estableixen vincles particulars i privilegiats amb tercers Estats.
 - Modalitats diverses:
 - De preparació de cara a la futura adhesió a la Unió Europea.
 - Amb països en desenvolupament amb vincles especials (per exemple, els països ACP).
 - En el marc del procés de la Unió pel Mediterrani, amb els països de la ribera sud del Mediterrani.
 - Amb països i entitats d'altres regions (Amèrica Llatina i Àsia): Xile, Mèxic, Mercosur, Canadà (el CETA).

La política comercial comuna

- Les relacions exteriors derivades de la Política Comercial Comuna → fonamentalment acords aranzelaris i comercials.
- La unió duanera també és una contribució de la Unió Europea a objectius comercials d'interès comú (art. 206 TFUE)
- Modalitats dels instruments de política comercial exterior:
 - Règim convencional, que comprèn les normes aplicables als membres de la Organització Mundial del Comerç (OMC).
 - Règim autònom en relació amb els països de comerç d'Estat (de caràcter completament residual, des de la incorporació de Xina a la OMC).
 - Règim de preferències comercials diferents de les acordades en la OMC:
 - Sistema de preferències generalitzades pels països en desenvolupament.
 - Acord d'establiment de l'Espai Econòmic Europeu amb els països de la *European Free Trade Association* (EFTA).

La política de cooperació pel desenvolupament

- Es tracta d'una instrumentalització jurídica de la cooperació al desenvolupament per part de la Unió Europea que resulta no unitària per raons polítiques, històriques o econòmiques.
- Es tracta d'una competència que complementa i reforça la cooperació al desenvolupament que ja fan els Estats Membres (arts. 4.4 i 208 TFUE).
- Objectius de la política de cooperació al desenvolupament de la Unió Europea (art. 3.5 TUE i art. 208 TFUE):
 - La reducció de la pobresa.
 - Els objectius generals de l'acció exterior (drets humans, democràcia, és a dir, els valors de la Unió i el seu impuls i foment en tot el món).

INSTITUCIONS DE DRET COMUNITARI

Dra. Mar Campins Eritja
Departament de Dret i Economia Internacionals
Universitat de Barcelona

“

“Donat el caràcter i la finalitat exclusivament docent i eminentment il·lustrativa de les explicacions a classe d'aquesta presentació, l'autor s'acull a l'article 32 de la Llei de propietat intel·lectual vigent respecte de l'ús parcial d'obres alienes com ara imatges, gràfics o altre material contingudes en les diferents diapositives”

La dimensió exterior de la UE

- Premisses necessitat acció exterior UE:
 - No és possible l'autarquia en una societat internacional interdependent
 - Repercussió internacional de la creació del mercat comú
 - Vincles d'alguns EM amb les seves antigues colònies
- Doble orientació distintiva:
 - Les relacions exteriors “econòmiques”: àmbit supragovernamental
 - Les relacions exteriors “diplomàtiques”: àmbit intergovernamental

La política exterior i de seguretat comuna

- Antecedents:
 - Pràctica de cooperació política europea en política exterior des dels anys setanta i institucionalitzada amb l'Acta Única Europea de 1986.
 - El Tractat de Maastricht de 1992 estableix el pilar de la PESC, com un dels pilars de cooperació intergovernamental de la Unió Europea.
 - En el si de la PESC hi ha la Política Comuna de Seguretat i Defensa (PCSD), conduint a una defensa comuna (art. 24.1 TUE).
- Àmbits materials de la PESC:
 - Conceptualització negativa → no són PESC aquells àmbits de l'acció exterior que són competència atribuïda a la Unió Europea (ex CEE, relacions exteriors econòmiques).
 - Conceptualització positiva → seran PESC tots els àmbits de la política exterior que siguin d'interès general i en els que convergeixin les polítiques exteriors dels Estats Membres.
 - La PCSD forma part de la PESC (art. 42 TUE) i, en el seu si:
 - Adopció de l'Estratègia de Seguretat Europea l'any 2016.
 - Creació de la Cooperació Estructurada Permanent en matèria de defensa (PESCO) l'any 2017.

La política exterior i de seguretat comuna

- Articulació jurídica de la PESC (art. 24.2 i 24.3 TUE):
 - La Unió definirà i executarà una PESC.
 - Solidaritat política mútua entre els Estats Membres.
 - Identificació dels afers d'interès general.
 - Els Estats Membres donaran suport a la PESC.
- Definició de les orientacions generals i dels interessos estratègics de la PESC per part del Consell Europeu (art. 26.1 TUE).
- Adopció de decisions (no actes legislatius) per part del Consell sobre la base de les orientacions del Consell Europeu (art. 26.3 TUE):
 - Les accions que durà a terme la Unió (art. 28 TUE).
 - Les posicions que adoptarà la Unió (art. 29 TUE).
 - Les modalitats d'execució de les accions i posicions.
- Enfortiment de la cooperació entre els Estats Membres (art. 32 TUE).
- Les decisions del Consell Europeu i del Consell s'adoptaran, en general, per unanimitat (art. 31 TUE) → opció de l'abstenció constructiva.

L'articulació institucional de la PESC

- Institucions amb competències en relació amb la PESC:
 - El Consell Europeu, que defineix els interessos i objectius estratègics generals i les orientacions generals.
 - El Consell, amb poders de decisió, control i execució i que adopta les seves decisions en general per la regla de la unanimitat (però queda exclosa l'adopció d'actes legislatius).
 - La Comissió, amb una rellevància menor respecte de la que té en tots els altres àmbits de la Unió Europea.
 - El Parlament Europeu que, simplement, és consultat periòdicament.
- Institucions excloses de la PESC i que, per tant, fan que la PESC tingui una manca de control judicial o pressupostari :
 - El Tribunal de Justícia de la Unió Europea.
 - El Tribunal de Comptes.

L'Alt Representant de la Unió pels Afers Exteriors o Política de Seguretat

- Regulat en l'art. 18 TUE.
 - Designat pel Consell Europeu (per majoria qualificada) amb l'aprovació del President de la Comissió.
 - Mandat de cinc anys, però el Consell Europeu pot posar fi al seu mandat.
- Funcions:
 - Presideix el Consell d'Afers Exteriors.
 - Ocupa el càrrec de Vice-president de la Comissió.
 - Participa en el Consell Europeu.
 - Vetlla per la coherència de l'acció exterior de la Unió Europea.
 - Dirigeix el Servei Europeu d'Acció Exterior (SEAE).

El Servei Europeu d'Acció Exterior

- L'intent més reeixit d'una diplomàcia europea, que necessita "unitat, coherència i eficàcia" (regulat en l'art. 27.3 TUE).
- Origen:
 - En el frustrat Tractat Constitucional i la proposta d'un Ministre d'Afers Exteriors.
 - Recuperat en el Tractat de Lisboa i vinculat/depenent de l'Alt Representant pels Afers Exteriors i la Política de Seguretat.
- Conceptualització → organisme de la Unió Europea funcionalment autònom, independent de la Secretaria del Consell i de la Comissió.
- Funcions:
 - Donar suport a l'Alt Representant en l'exercici de les seves funcions en el seu triple paper:
 - Alt representant pels Afers Exteriors i la Política de Seguretat
 - Vicepresident de la Comissió responsable de les relacions exteriors.
 - President de la formació Afers Exteriors del Consell.
 - Treballa col·laborant amb els serveis diplomàtics dels Estats Membres.

El Servei Europeu d'Acció Exterior

- Dimensió política de les funcions del SEAE:
 - Garantir la coherència horitzontal de la política exterior europea (en el seu conjunt).
 - Contribuir a la coherència vertical (que els Estats Membres respectin les posicions adoptades al si de la Unió).
- Composició del SEAE:
 - Personal de la Secretaria del Consell (funcionaris).
 - Personal de la Comissió (funcionaris de la DG Relacions Exteriors i de la DG Desenvolupament).
 - Personal dels serveis diplomàtics dels Estats Membres (agents temporals) que, com a mínim, hauran de ser una tercera part del personal.
- Organització i funcionament → Decisió del Consell 2010/427 de 26 de juliol de 2010 (a proposta de l'Alt Representant, prèvia consulta al Parlament Europeu i prèvia aprovació de la Comissió):
 - Administració central a Brussel·les.
 - Delegacions de la Unió Europea davant de tercers països i Organitzacions internacionals.